

När pengarna inte räcker till - barns ekonomiska utsatthet på Åland

Om trender, utmaningar och möjligheter

Sanna Roos 26.3.2025

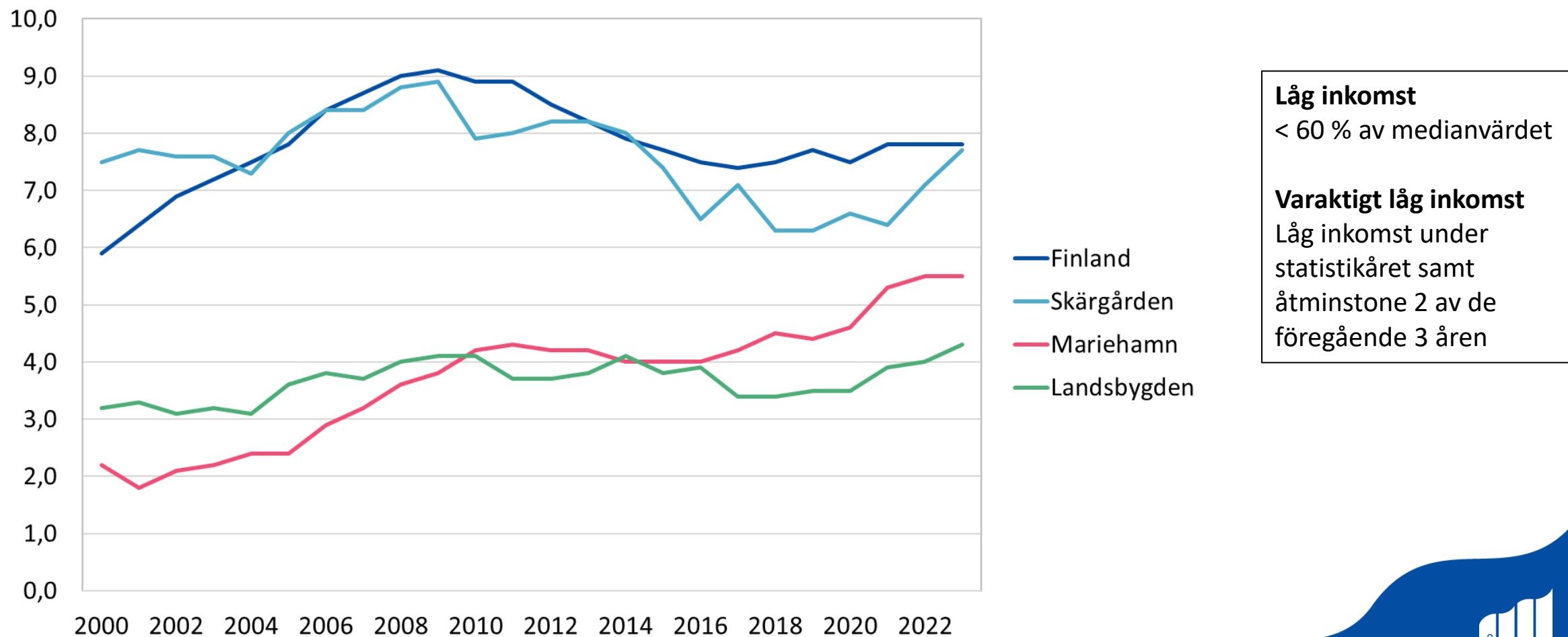

Övergripande trender i ekonomisk utsatthet

Hur ser det ut för barn och barnfamiljer?

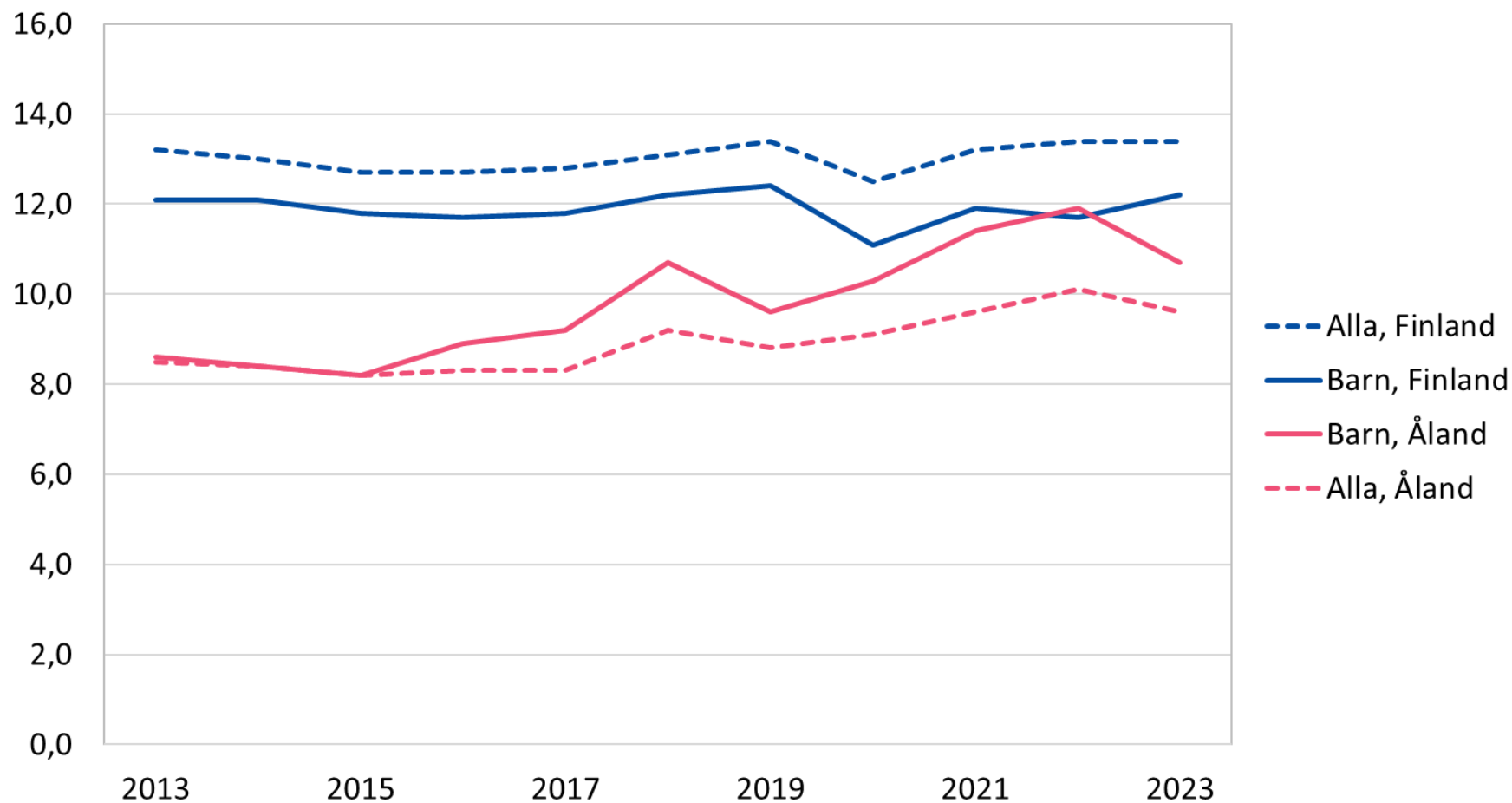
Trender i ekonomisk utsatthet

Andel (%) personer med varaktigt låg inkomst 2000–2023, efter region

Trender i ekonomisk utsatthet

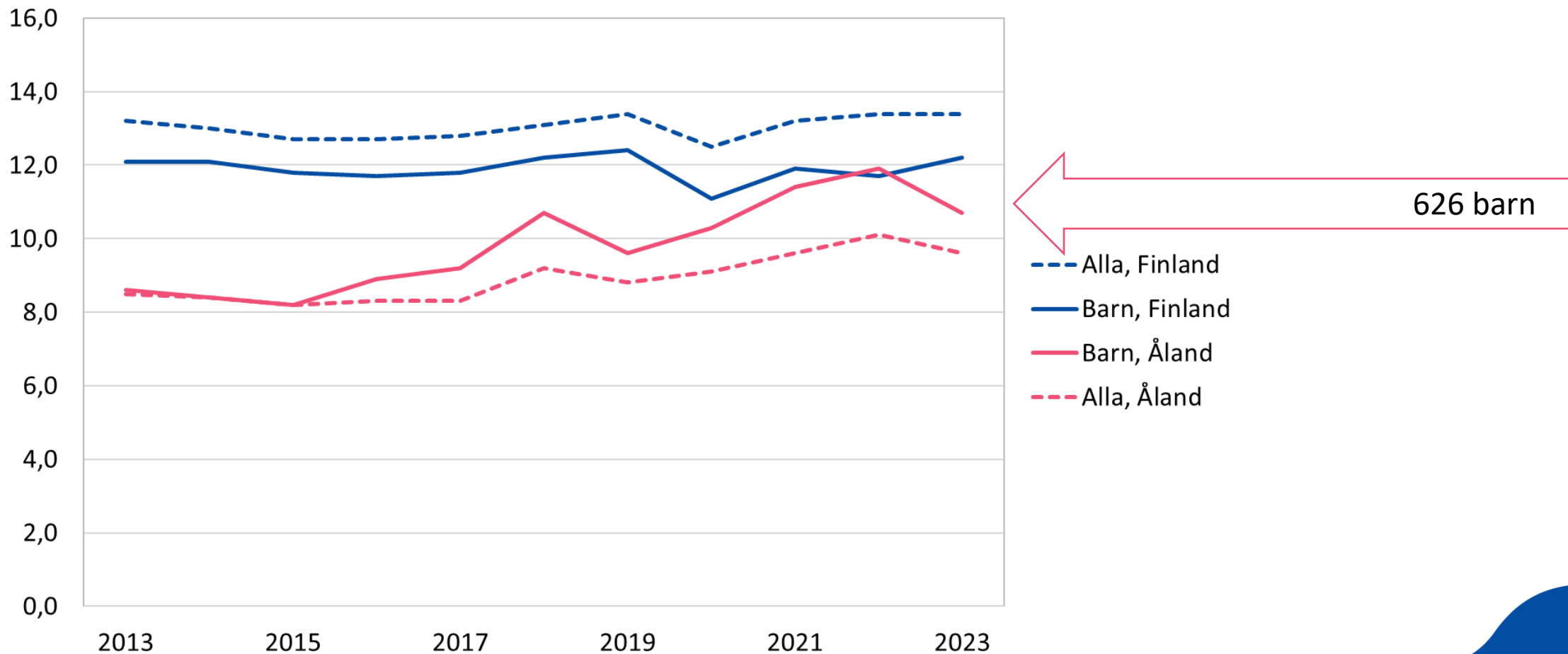
Låginkomstgrad (%) för barn och hela befolkningen på Åland och i Finland 2013–2023

Låginkomstgrad (%)
inkomster < 60 % av
medianvärdet

Trender i ekonomisk utsatthet

Andel (%) barn och hela befolkningen som bor i hushåll med risk för fattigdom på Åland och i Finland 2013–2023

Om grundtrygghet 2023

- Totalt 626 barn levde under **risk** för fattigdom, dvs. ett tillstånd som potentiellt leder till problem
...men vilken effekt har stödformerna?

Källa: SC

Om grundtrygghet 2023

- Totalt 626 barn levde under **risk** för fattigdom, dvs. ett tillstånd som potentiellt leder till problem
... men vilken effekt har stödformerna?
- Totalt 245 barn levde i hushåll som var beroende av sociala stödformer för grundtrygghet, dvs. över 50 % av hushållets bruttoinkomster bestod av förmånerna
- Totalt 72 barn levde i hushåll som var **helt** beroende av sociala stödformer för grundtrygghet, dvs. över 90 % av hushållets bruttoinkomster bestod av förmånerna

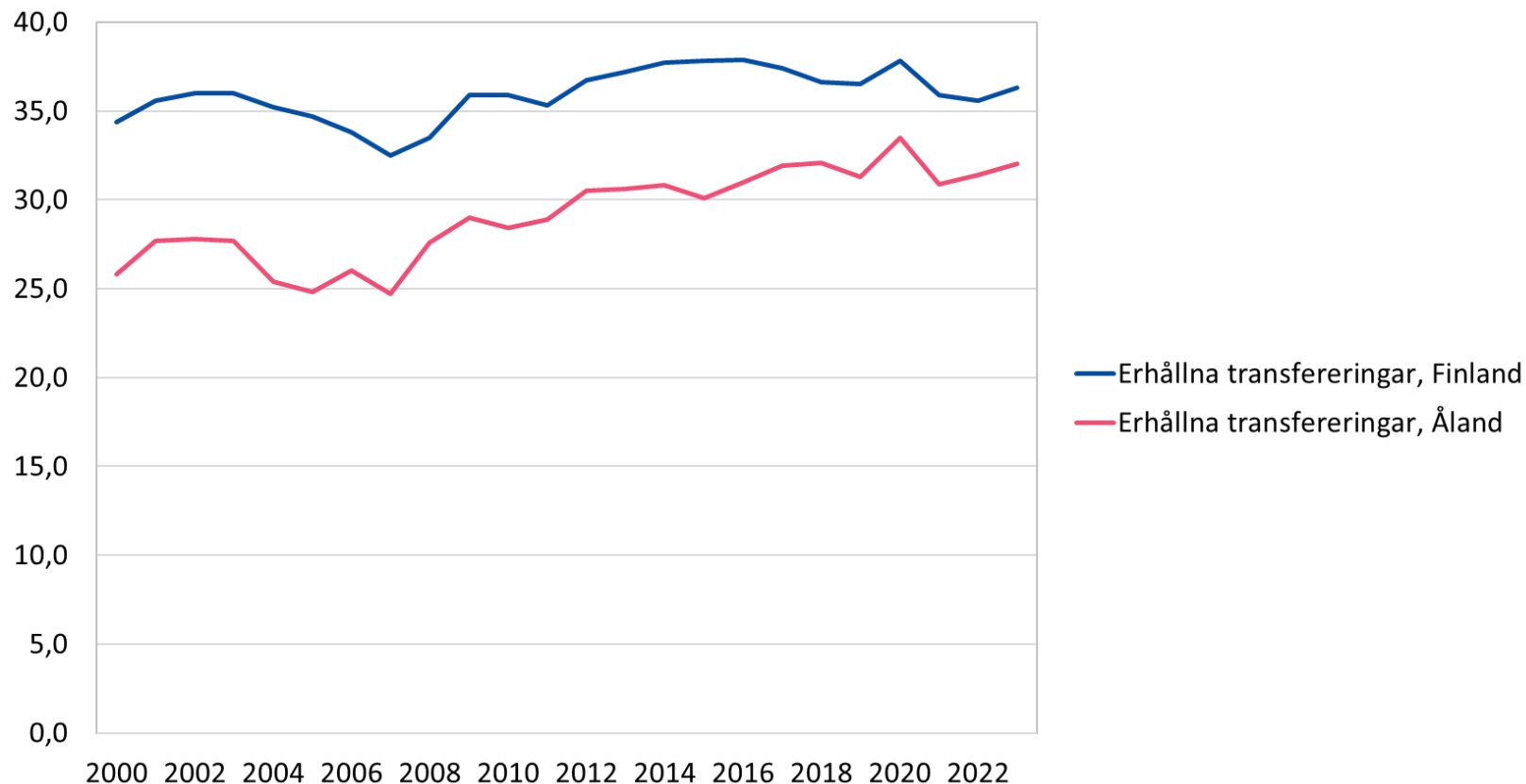
Stödformer för grundtrygghet:
Bl.a. utkomststöd, bostadsbidrag, barnbidrag, sjukdagpenning etc.

Källa: SC

Grundtrygghetens utjämnande effekt

Transfereringarnas utjämnande inverkan (%) på inkomstskillnader på Åland och i Finland 2000–2023

Gini för disponibel inkomst 2023:

27,9 % i Finland

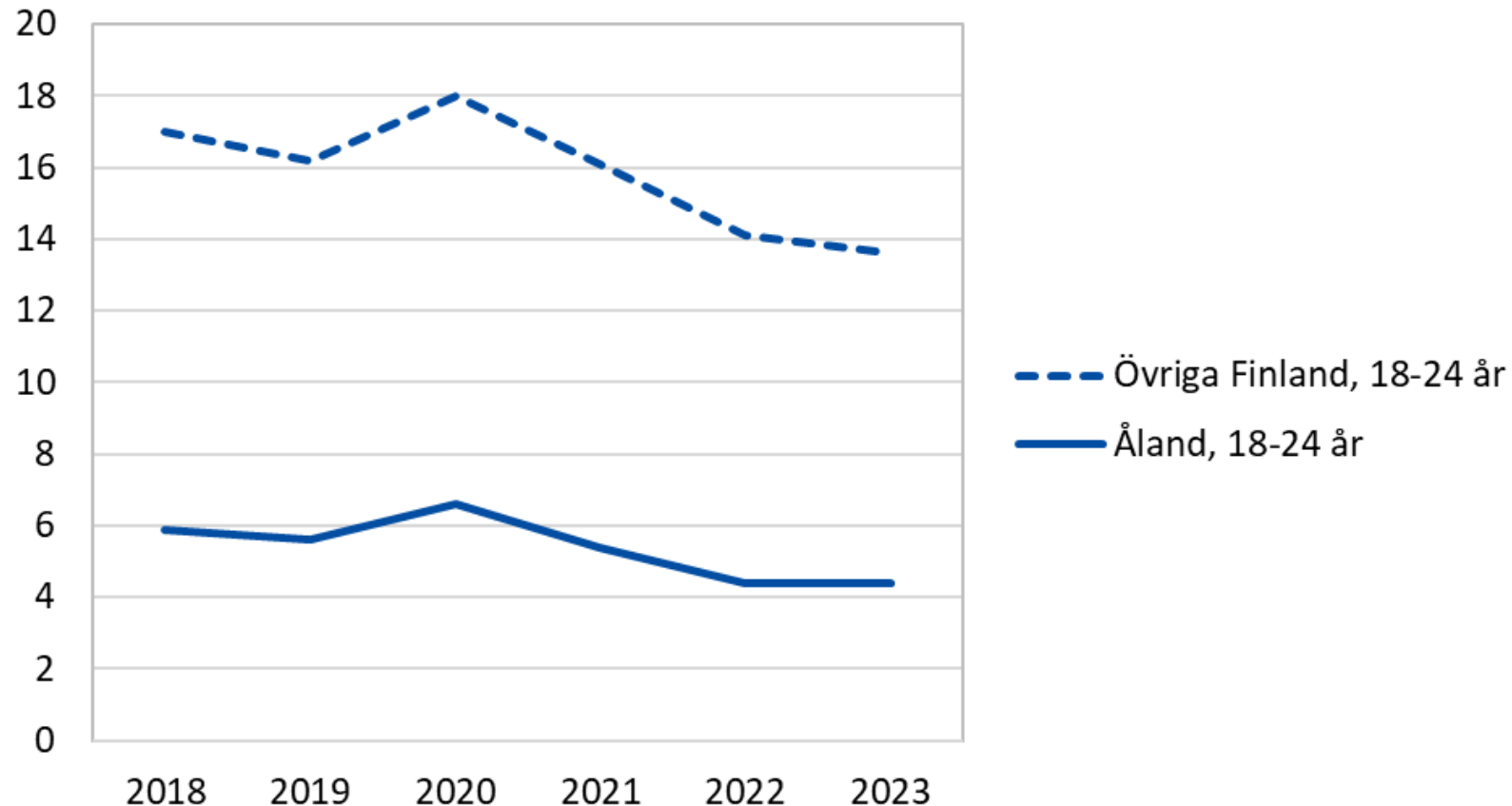
28,0 % på Åland

Not: Ginikoefficient mäter ojämlikheter i hushållens inkomster. Ju högre värde desto ojämna är inkomsterna. Ginikoefficienten multipliceras ofta med 100 och anges som ett procenttal.

Källa: THL

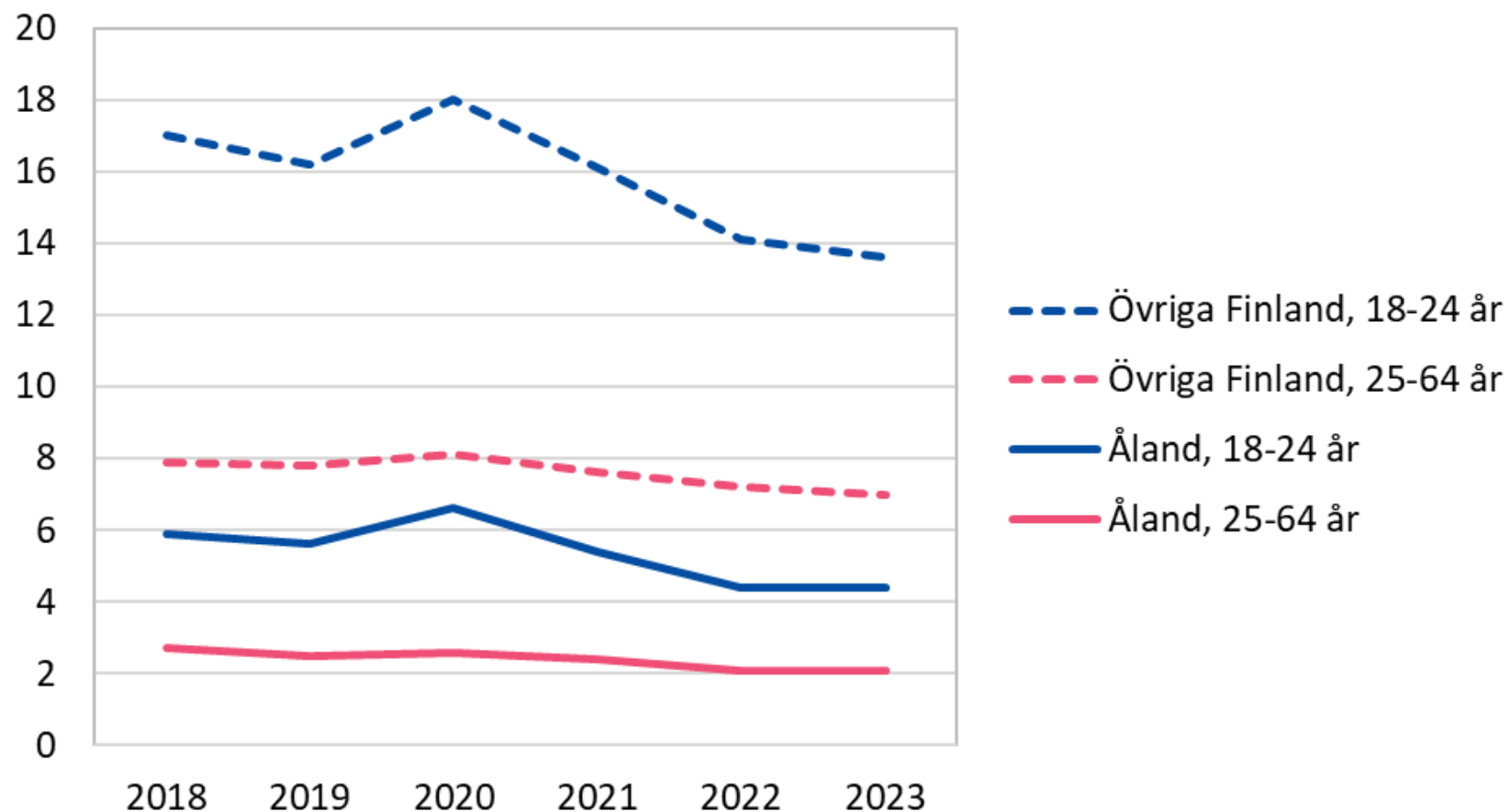
Grundläggande utkomststöd 2018-2023

Personer (18-24 år) som under året fått grundläggande utkomststöd, andel (%) av befolkningen i samma ålder

Grundläggande utkomststöd 2018-2023

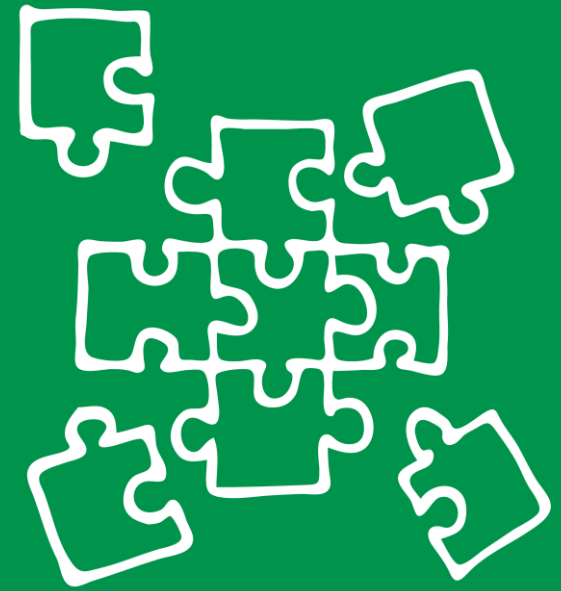
Personer (18-24 och 25-64 år) som under året fått grundläggande utkomststöd, andel (%) av befolkningen i samma ålder

Vad kan vi göra? Vad behöver vi göra?

(gemensam diskussion)

Barnfattigdom i familjer och samhället

Utmaningar och möjligheter

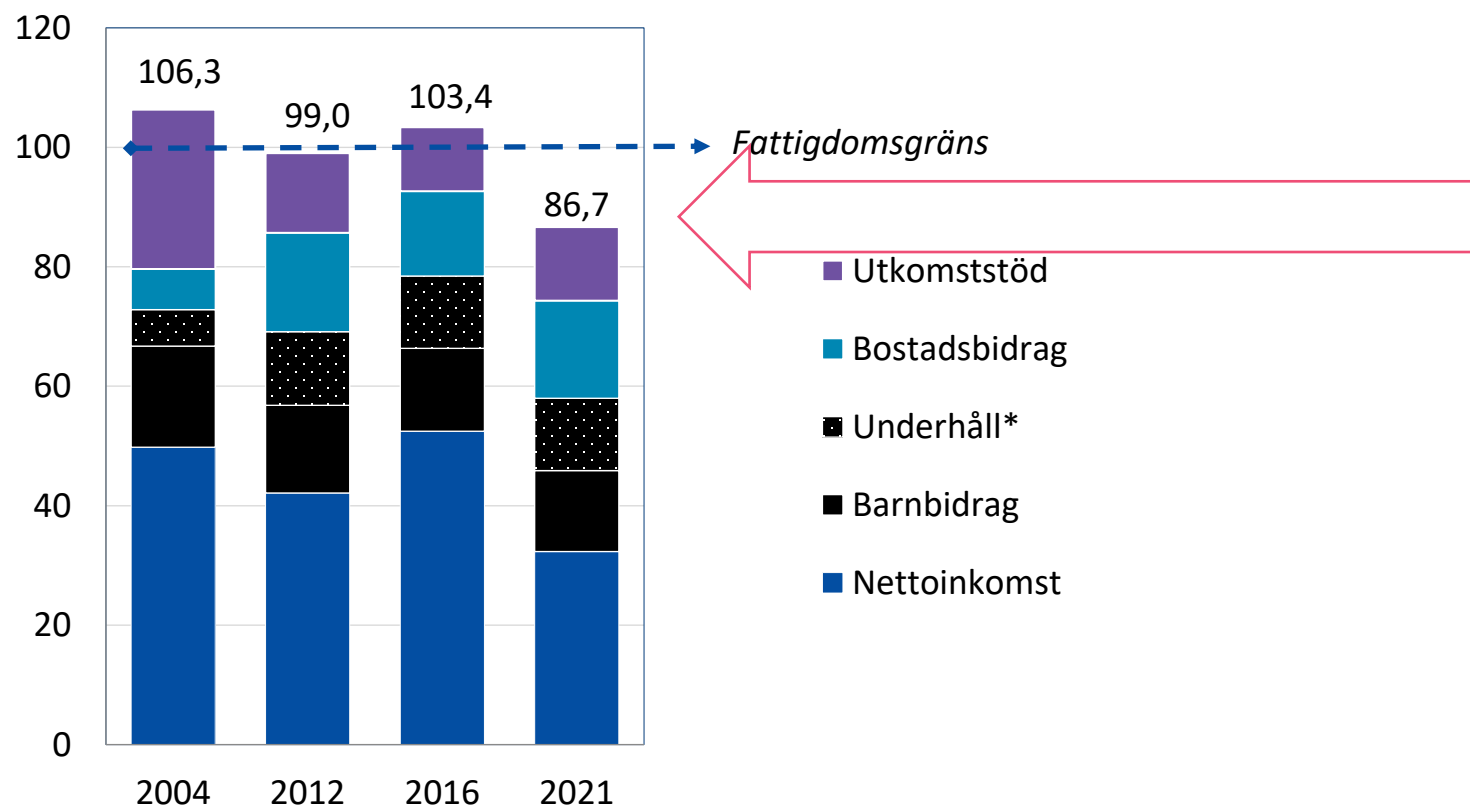
Barnfattigdom i familjer

- I nordiska studier om barnfattigdom framgår tydligt att de främsta riskgrupperna för att växa upp i ekonomiskt knappa förhållanden är
 - barn till ensamstående mödrar och
 - barn med utlandsfödda föräldrar

Barn till ensamstående föräldrar

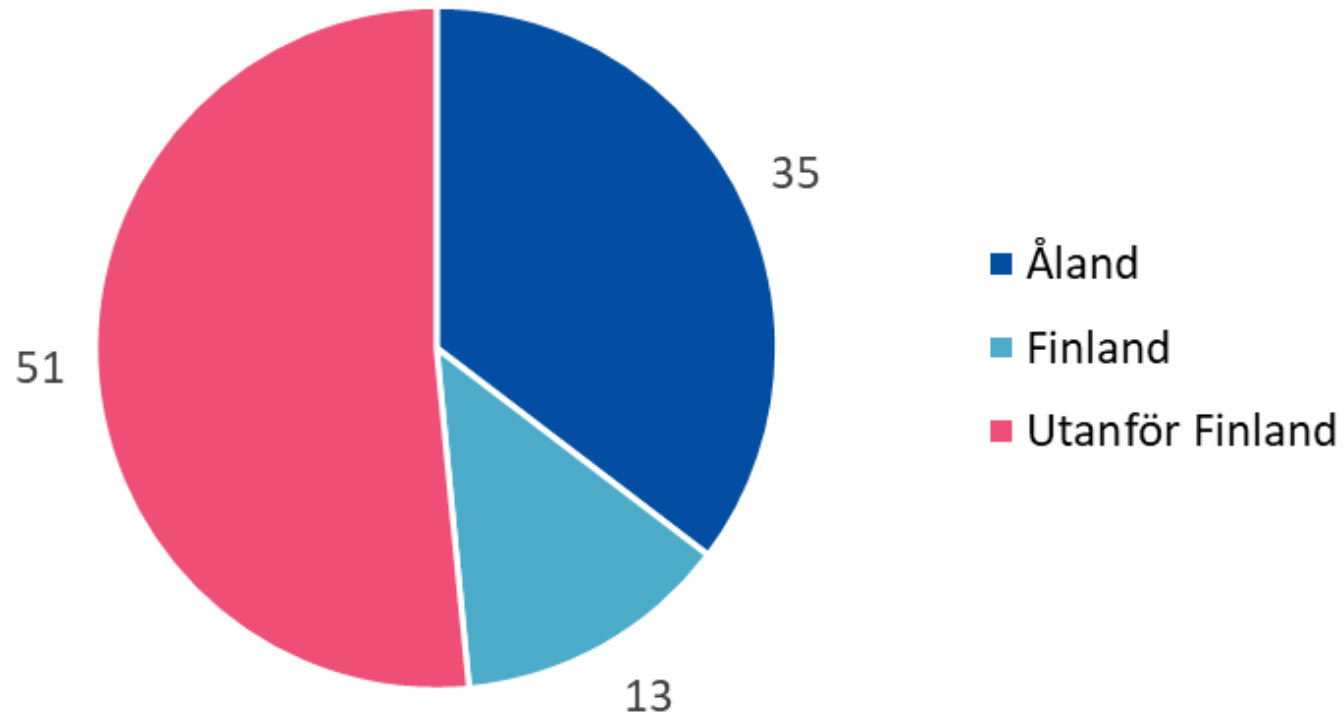
Avståndet (%) till den relativa fattigdomsgränsen bland hushåll bestående av ensamstående utkomststödtagare med två barn 2004, 2012, 2016 och 2021

*) Underhållsstöd och -bidrag
Källa: ÅSUB Rapport 2024:2

Arbetslöshet bland utlandsfödda

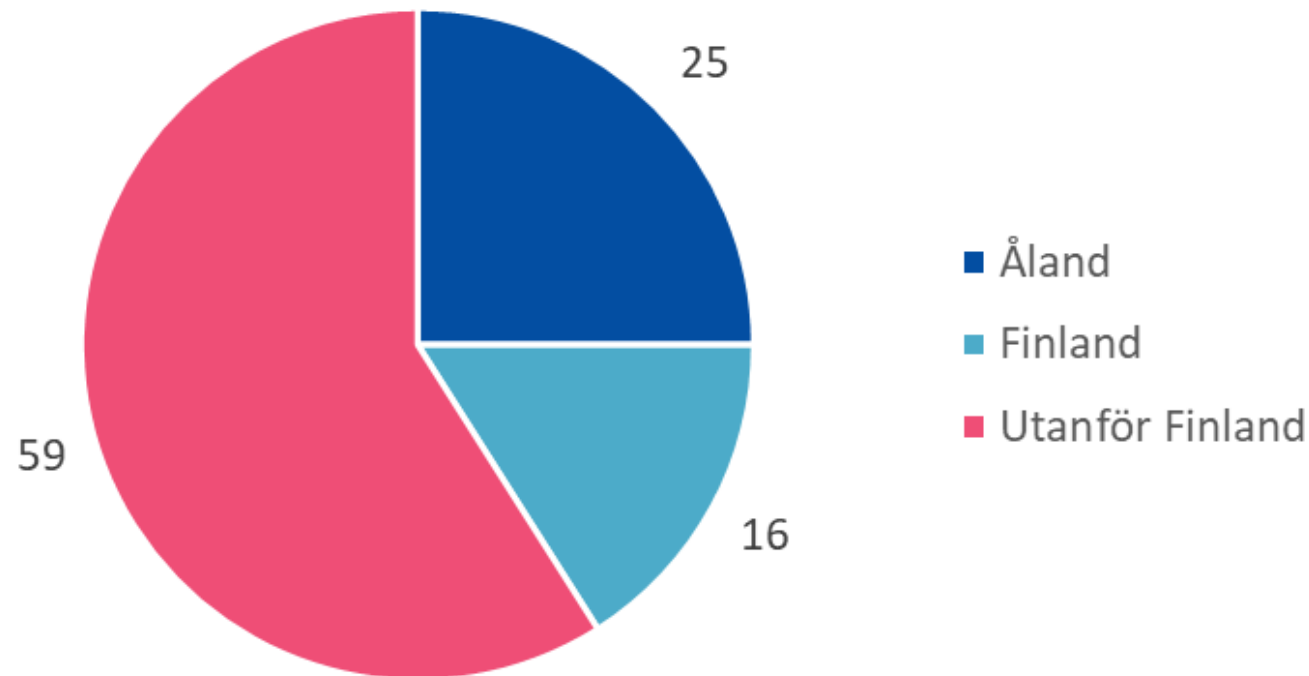
Andel (%) av arbetslösa efter födelseplats i december 2023

Arbetslöshetstal (18-64 år)
2,8 % personer födda på Åland
3,1 % personer födda i Finland
10,5 % personer födda utanför Finland

Arbetslöshet bland utlandsfödda

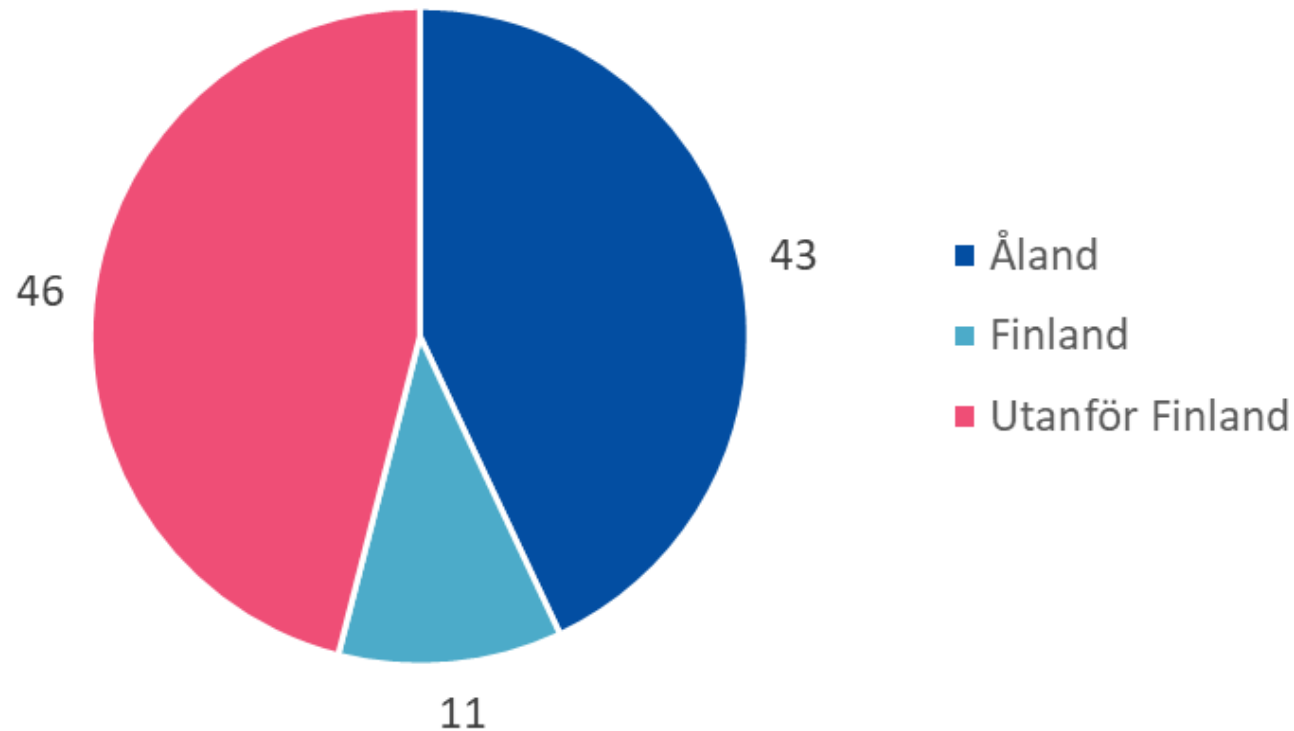
Andel (%) arbetslösa **kvinnor** efter födelseplats i december 2023

Not: Totalt 285 kvinnor var arbetslösa. Utanför Finland inkl. okänt. Siffrorna hämtade ur Arbets- och näringsministeriets statistik
Källa: ÅSUB Arbetslöshetsstatistik

Arbetslöshet bland utlandsfödda

Andel (%) arbetslösa **män** efter födelseplats i december 2023

Not: Totalt 388 män var arbetslösa. Utanför Finland inkl. okänt. Siffrorna hämtade ur Arbets- och näringsministeriets statistik
Källa: ÅSUB Arbetslöshetsstatistik

Skilsmässa, separation och ekonomisk utsatthet

- Effekten av skilsmässa är markant i familjer som redan har ekonomiska utmaningar
- Även om familjerna återhämtar sig ekonomiskt efter skilsmässan kvarstår den ekonomiska stressen på en relativt hög nivå; ingen skillnad t.ex. efter föräldrarnas utbildningsnivå

Röster om resurskompensation

FRITIDSAKTIVITETER: "Bästa sättet att integrera i det åländska samhället är genom fritidsaktiviteter/ hobbies. Fotbollen har varit väldigt viktigt för mig för att skapa kontakter [...]"

NÄTVERK: "Jag är ensamstående och har inget nätverk där jag kan få barnvakt, jag har heller inte råd att betala för en."

MYNDIGHETER: "They communicate with me through letters written in complex bureaucratic Swedish, which I cannot understand, and I had to ask my wife to help me. Also, I have not received a proper integration plan, just a piece of paper saying that I want to get a job and learn Swedish. This does not provide me with any assistance or guidance on how to integrate [...]"

Vad kan vi göra? Vad behöver vi göra?

(gemensam diskussion)

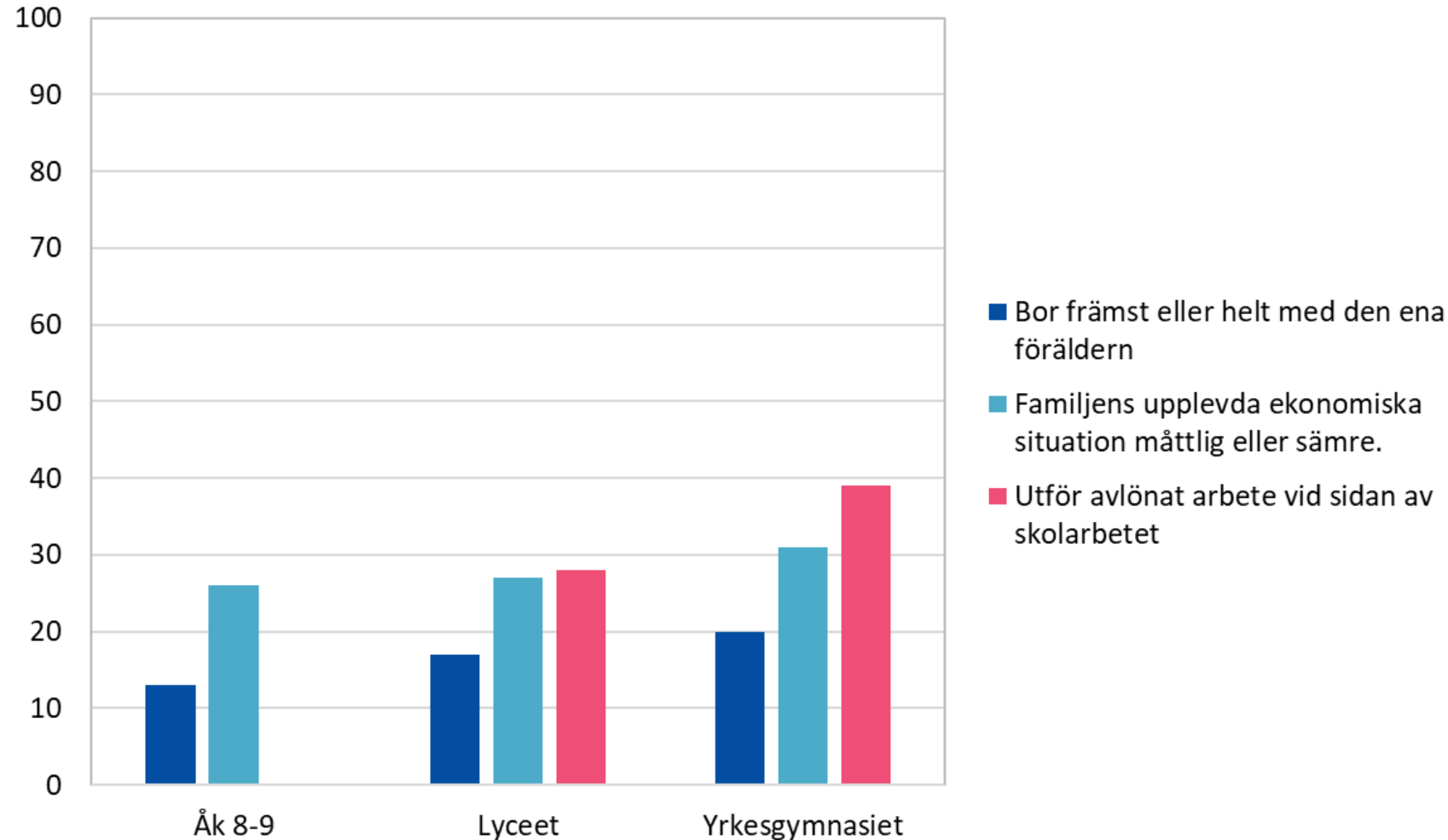

Vad säger barn och unga om familjens ekonomiska situation?

Enligt enkätundersökningar

Familjens ekonomiska situation

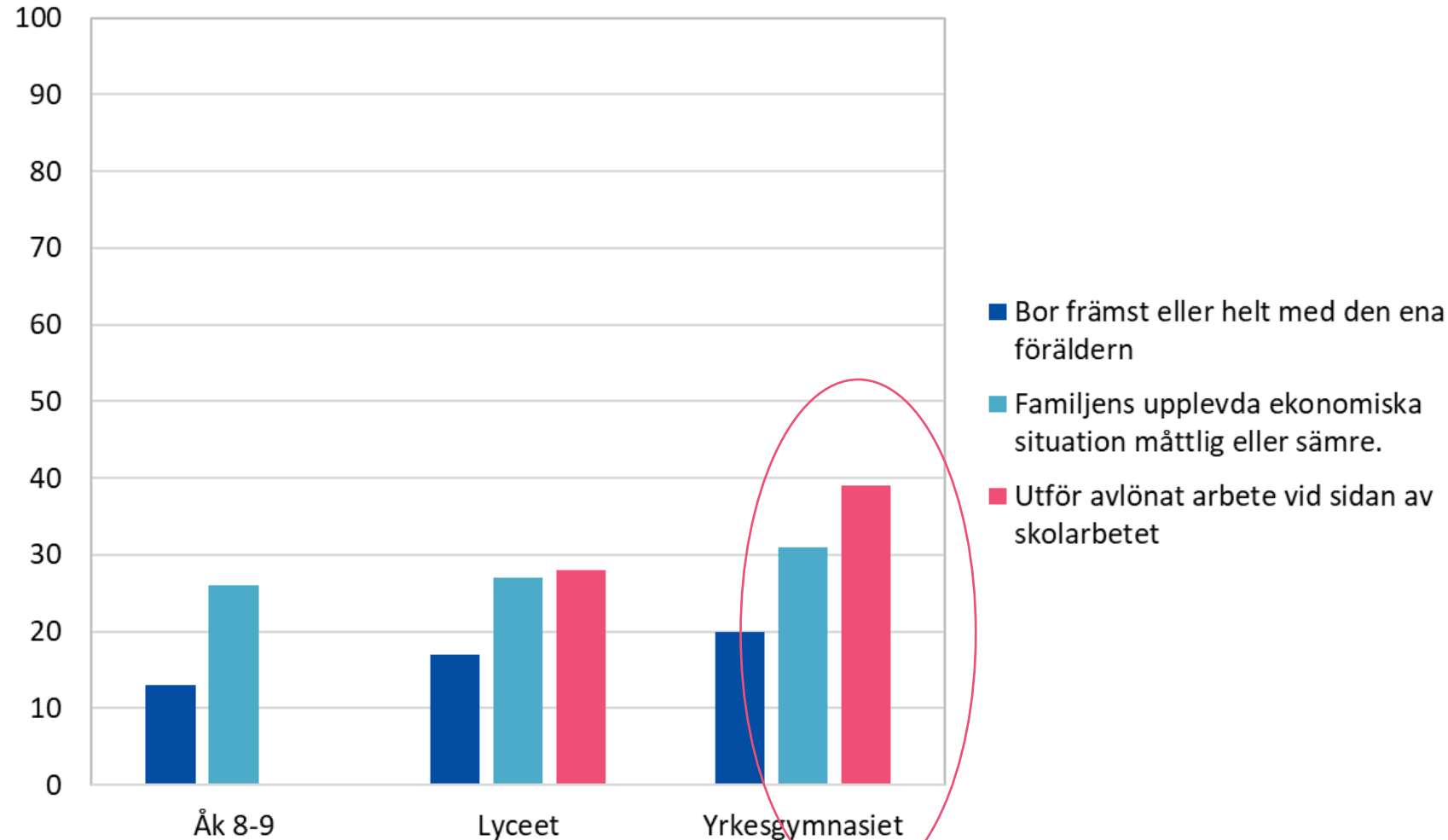
Andel (%) elever efter upplevelsen av den ekonomiska situationen 2023

Antal svarande:
Åk 8-9: 538
Lyceet: 255
Yrkesgymnasiet: 223

Familjens ekonomiska situation

Andel (%) elever efter upplevelsen av den ekonomiska situationen 2023

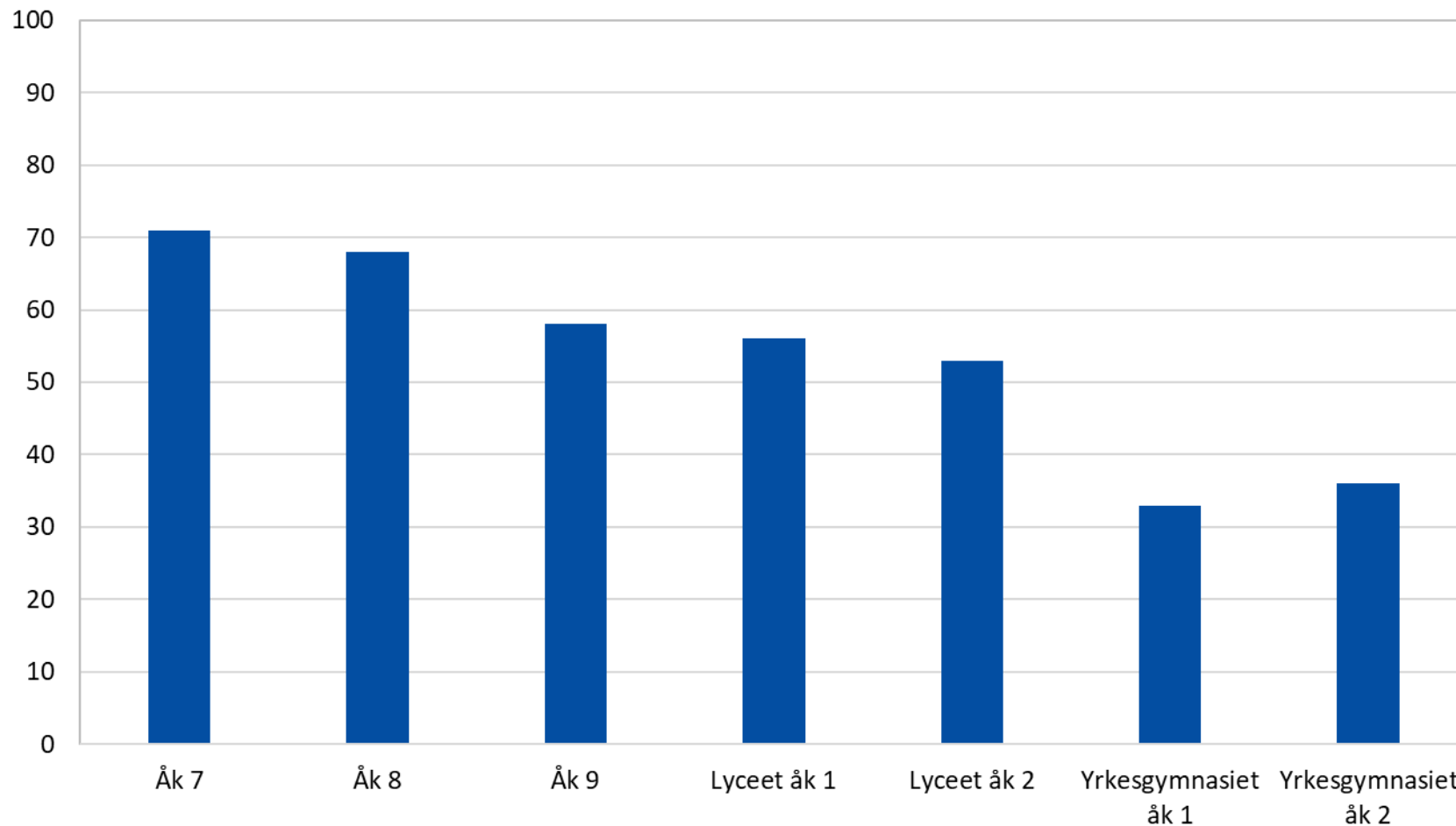

Antal svarande:
Åk 8-9: 538
Lyceet: 255
Yrkesgymnasiet: 223

Fritidsaktiviteter

T.ex. musik, idrott, teater, brandkår

Andel (%) som deltar i en organiserad fritidsaktivitet 2024, efter årskurs

Antal svarande:

Åk 7: 269

Åk 8: 289

Åk 9: 266

Lyceet åk 1: 158

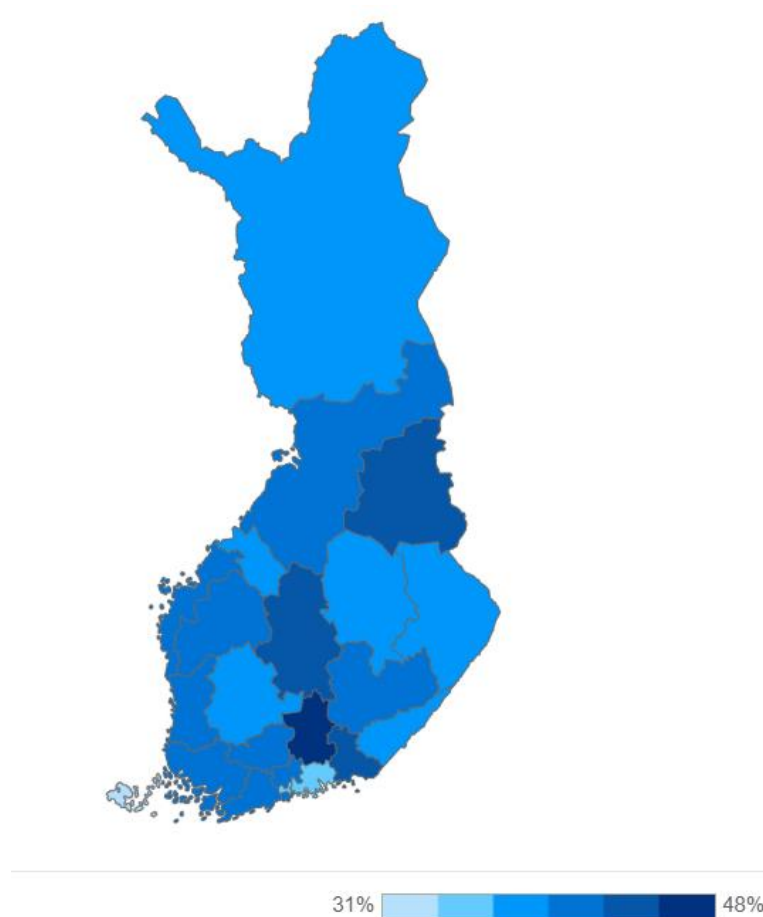
Lyceet åk 2: 135

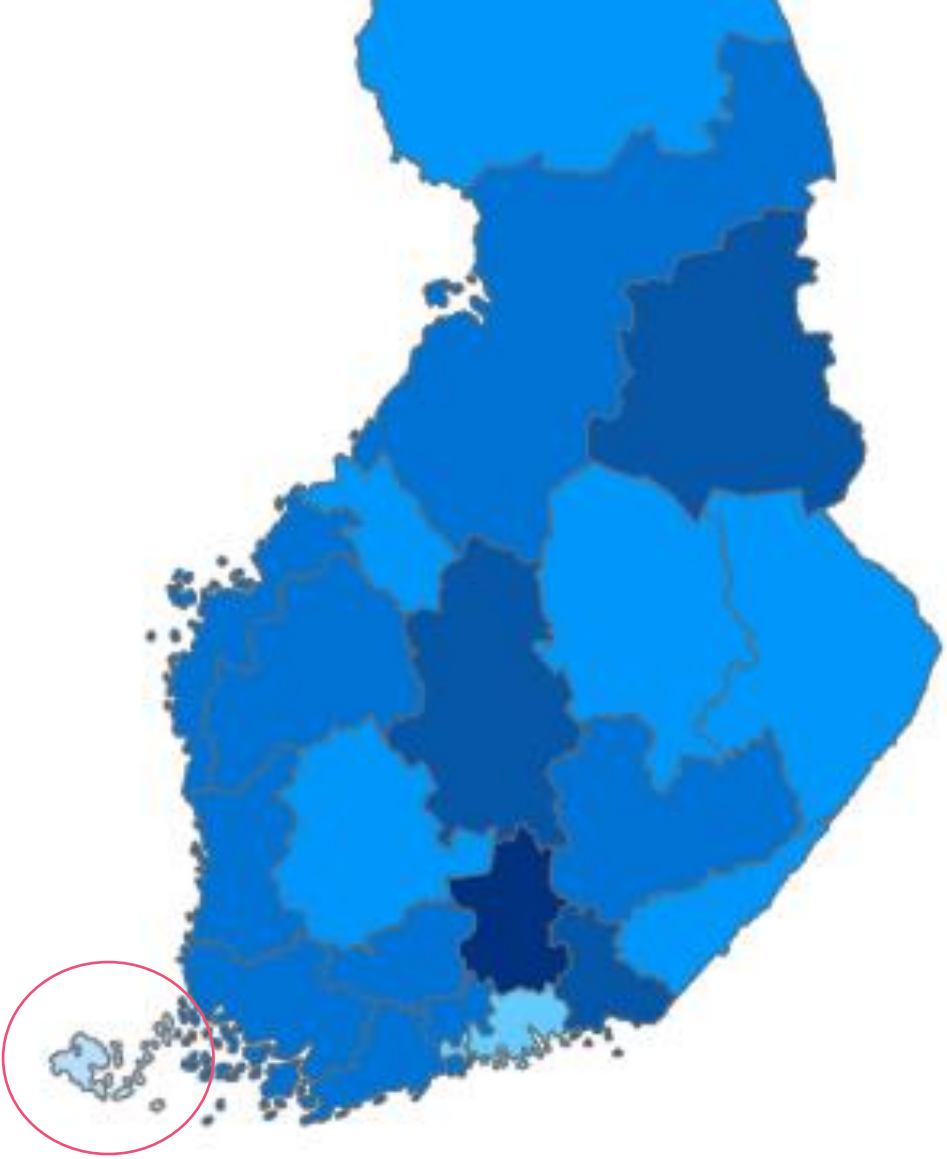
Yrkesgymnasiet åk 1: 198

Yrkesgymnasiet åk 2: 165

Familjens ekonomiska situation i yrkesläroanstalterna

Andel (%) som beskriver familjens ekonomiska situationen måttlig eller sämre 2023

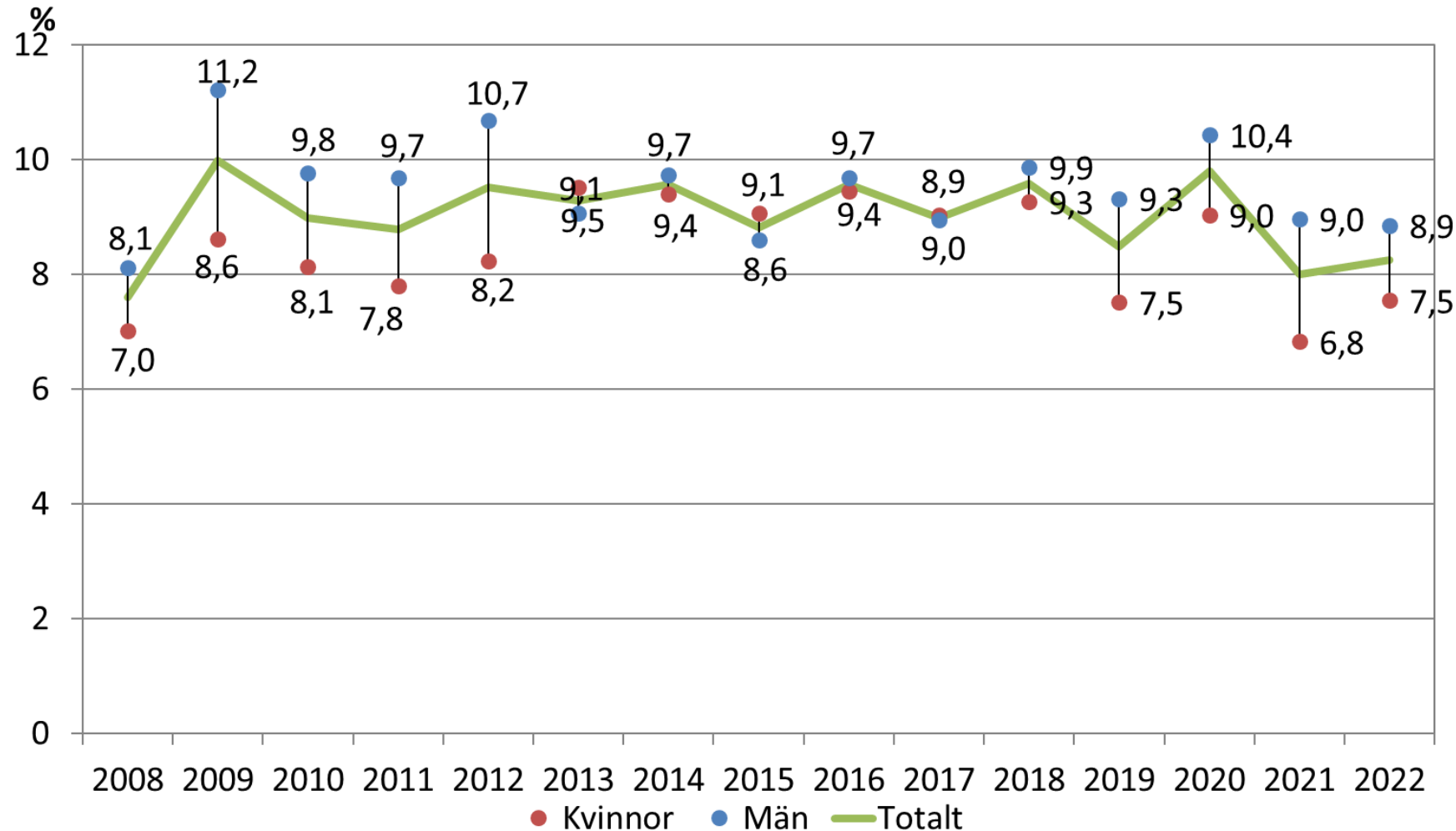
31%

48%

NEETs och risk för utanförskap

Andel (%) NEETs i åldern 15-24 år på Åland 2008–2022

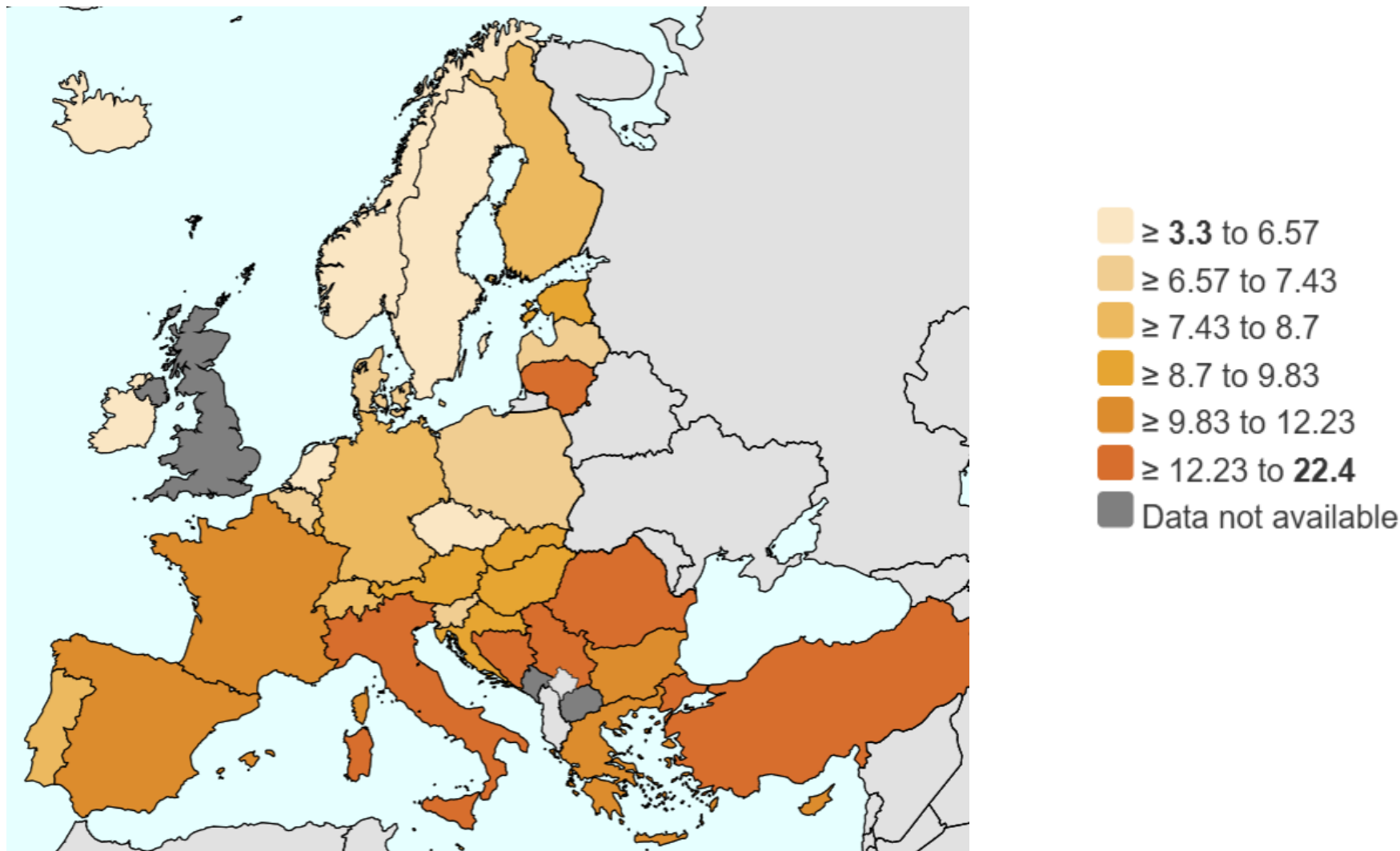

Not: NEET = unga som inte arbetar, studerar eller fullgör värnplikt

Källa: ÅSUB Statistik om social hållbarhet

NEETs och risk för utanförskap

Andel (%) NEETs i åldern 15-24 år i EU-länderna 2023

Not: NEET = unga som varken arbetar eller studerar

Källa: Eurostat

Vad kan vi göra? Vad behöver vi göra?

(gemensam diskussion)

Referenslista

- *Ekonomisk utsatthet i alla åldrar – Ett nordiskt kunskapsunderlag med nyckelbudskap och fokus på jämställdhet*, (2024). Nordiska ministerrådet. <https://pub.norden.org/nord2024-005>
- Eurostat. Statistics on young people neither in employment nor in education or training. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Statistics_on_young_people_neither_in_employment_nor_in_education_or_training
- Läropliktslag FFS 1214/2020. <https://www.finlex.fi/sv/lagstiftning/forfattningssamling/2020/1214>
- Pöyliö, H. & Kallio, J. (2017). The impact of education and family policies on intergenerational transmission of socioeconomic status in Europe. In *Social inequality across the generations*, J. Erola & E. Kilpi-Jakonen (eds.), p. 204-224.
- SC (Statistikcentralen). Inkomstfördelningsstatistik. <https://stat.fi/sv/statistik/tjt>

- THL (Institutet för hälsa och välfärd). Sotkanet. <https://sotkanet.fi/sotkanet/sv/index?>
- THL (Institutet för hälsa och välfärd). Hälsa i skolan-undersökning. <https://thl.fi/sv/forskning-och-utveckling/undersokningar-och-projekt/enkaten-halsa-i-skolan>
- *Ungdomsundersökning 2024*. ÅSUB och Folkhälsan på Åland. <https://www.asub.ax/sv/utredning/ungdomsundersokning-2024-andts-vanorna-bland-unga-pa-aland>
- ÅSUB Arbetsmarknad. Bakgrundsuppgifter om arbetslöshet år 2023. <https://www.asub.ax/sv/statistik/bakgrundsuppgifter-om-arbetsloshet-ar-2023>
- ÅSUB Rapport 2020:3. Att leva och bo som inflyttad på Åland. <https://www.asub.ax/sv/utredning/leva-och-bo-inflyttad-pa-aland-utomnordiska-och-nordiska-erfarenheter-alandskt-samhallsliv>
- ÅSUB Rapport 2024:2. Ekonomisk utsatthet och social trygghet 2021. <https://www.asub.ax/sv/utredning/ekonomisk-utsatthet-och-social-trygghet-2021>
- ÅSUB Statistik om social hållbarhet. <https://www.asub.ax/sv/temaomraden/hallbar-utveckling/social-hallbarhet>
- ÅSUB Översikter och indikatorer 2024:6. *Inkomstfördelning och välfärd 2024*. <https://www.asub.ax/sv/statistik/inkomstfordelning-och-valfard-2024>

Tack för visat intresse!

Sanna Roos

www.asub.ax

